

4.12.2009

Kansainvälinen pankkimarkkinaraportti

**Suomalaiset pankit kestävät hyvin
kansainvälisessä vertailussa**

Joulukuu 2009

Kansainvälinen pankkimarkkinaraportti

Sisältö

Haasteelliset pankkimarkkinat	2
Yhteiset pohjoismaiset pankit	3
Baltian riskit	5
Luottojen kysyntä hiipui Euroopassa aikaisemmin kuin Suomessa	6
Asuntoluottokannan riskit	7
Korkokate pankkien tulosten perustana	8
Kannattavuuden suunta alaspäin	9
Vakavaraisuutta vahvistetaan tulevia vuosia varten	10
Hoitamattomien lainojen määrä ennakoi tulevia tappioita	11

Tässä yhteenvedossa on esitetty keskeisimmät pankkimarkkinat sekä pankkien toimintaan ja tuloksiin vaikuttaneita tekijöitä eri maissa. Lähteinä on käytetty IMF:n, Euroopan Keskuspankin, Pohjoismaisten keskuspankkien ja pankkiyhdistysten sekä eri maiden valvontaviranomaisten ja tilastokeskusten tilastoja sekä The Banker-lehden tilastoja maailman 1.000 suurimmasta pankista.

Yhteenvedon on tehnyt tutkuspäällikkö Tarja Kallonen Finanssialan Keskusliitosta. Yhteenvedo on ladattavissa myös FK:n Internet-sivuilla www.fkl.fi (Julkaisut ja tilastot).

Haasteelliset pankkimarkkinat

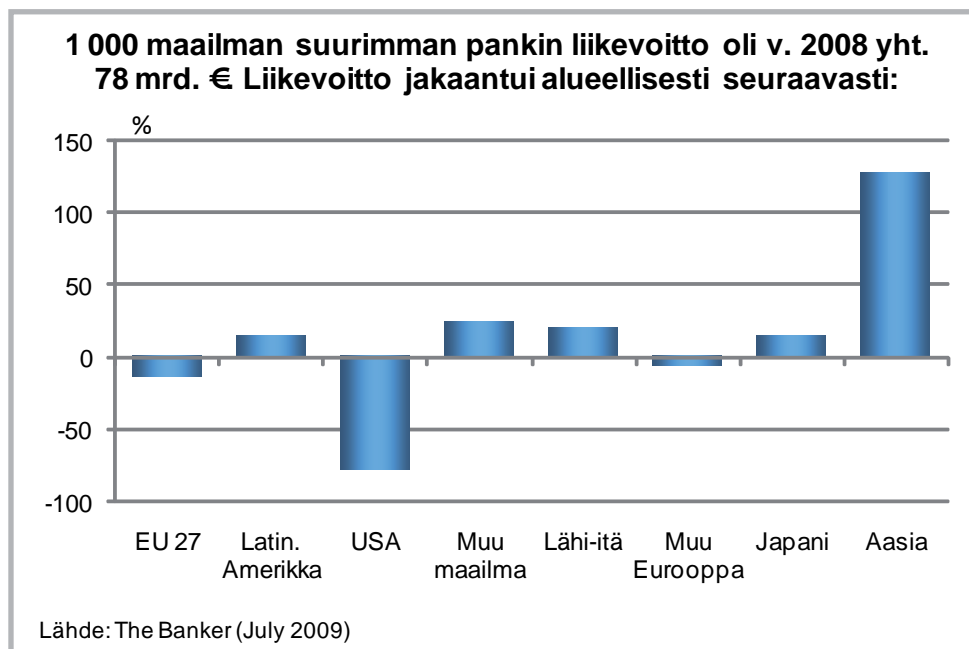
Yhdysvaltojen subprime-markkinoista alkanut finanssikriisi kasvoi viime vuoden vaihteen aikana koko maailman taloutta koskevaksi taantumaksi. Talouden alamäki on koetellut pankkeja niin maailmalla kuin Suomessakin.

Taloustaantumien vaikutukset tulevat näkymään vielä useiden vuosien viiveellä pankkien tuloksissa ja toiminnassa. Toimialan kannattavuuden kehitys on ollut parin viime vuoden aikana selkeästi aikaisempia vuosia heikompi.

Maa- ja pankkikohtaiset kannattavuuserot ovat huomattavia. Yhdysvalloissa useita pankkeja on mennyt jo konkurssiin, - toisaalta toiset pankit puolestaan kertovat erittäin hyvistä tuloksista. Vuoden 2009 orastavan talouskasvun vaikutuksia ei ole vielä nähtävissä pankeissa.

Suomalaisten pankkien tulokset ovat edelleen kohtuullisen hyviä haastavasta taloustilanteesta huolimatta. Luottotappiot ja järjestämättömät saamiset ovat kasvaneet tuntuvasti, mutta vähemmän kuin monissa muissa maissa.

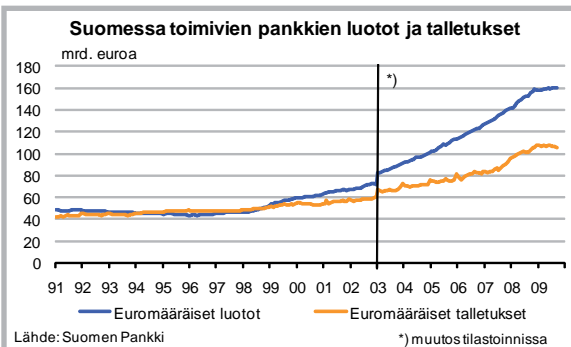
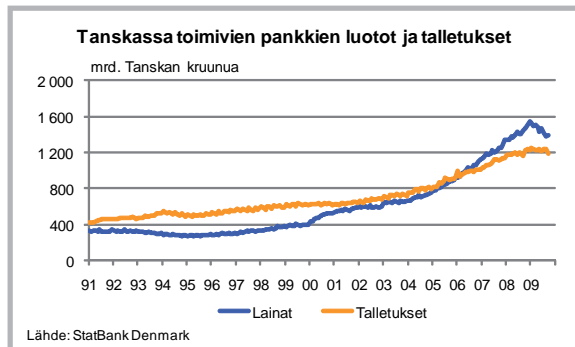
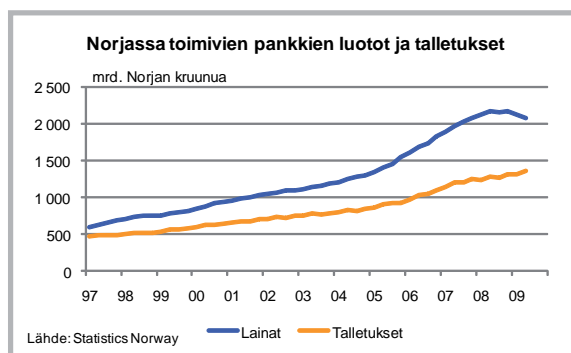
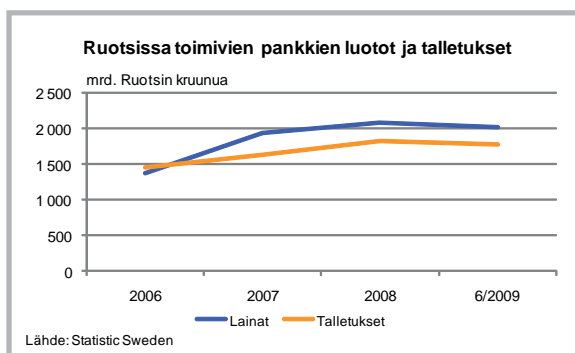
Suomessa toimivat pankit ovat vakavaraisia ja Finanssivalvonnan tekemän arvioinnin mukaan pankkien omien pääomien määrä kestäisi heikkojakin talouden tilanteita.

Yhteiset pohjoismaiset pankit

Pohjoismaiset pankkimarkkinat ovat osa kansainvälisiä pankkimarkkinoita. Pohjoismainen pankkisektori eroaa muusta Euroopasta kuitenkin siten, että valtaosa ulkomaisten tytäryhtiöiden ja sivukonttorien emopankeista sijaitsee maantieteellisesti lähellä eli jossakin toisessa Pohjoismaassa. Muualta Euroopasta tulleet pankkien tytäryhtiöt ja sivukonttorit ovat saaneet vain muutama prosentin markkinaosuuden Pohjoismaissa.

Pohjoismaisissa pankkimarkkinoissa on paljon samankaltaisuutta, vaikka jokaisessa maassa onkin omat erityispiirteensä. Pankkien asiakaspohjan laajeneminen muihin Pohjoismaihin on johtanut siihen, että pohjoismaiset pankkimarkkinat ovat integroituneet. Pohjoismaisista pankeista Nordea ja Danske Bank toimivat kattavimmin eri maissa. Niiden toiminta eri Pohjoismaissa perustuu maakohtaisiin tytäryhtiöihin.

Ruotsalaisilla pankeilla on merkittävä rooli pohjoismaisilla ja Baltian pankkimarkkinoilla. Ruotsalaiset pankit ovat kuluneen vuosikymmenen aikana levittäytyneet muihin maihin joko yritysostojen tai konttoriverkoston laajentamisen myötä.

Ruotsin valtio on myös panostanut finanssialaan ja sen kehittämiseen pitkäjänteisesti jo useiden vuosien ajan. Ruotsissa valtio ja alan toimijat ovat perustaneet yhteisen foorumin, Finansplats Stockholmin, joka osaltaan tukee Ruotsin kehittymistä Pohjoismaiden finanssikeskukseksi.

Ruotsin pankkimarkkinat ovat neljän suurimman ruotsalaisen pankin hallussa. Luotonannon mukaan suurin pankki Ruotsissa (laskettuna ilman konsernien tytäryhtiöitä) on Skandinaviska Enskilda Banken (SEB) 24 prosentin markkinaosuudella. Toisena on Handelsbanken, 17 % markkinaosuudella ja kolmantena on Nordea Bank. Swedbank (ent. ForeningsSparbanken) on neljäntenä. Kun mukaan lasketaan kaikki konsernin tytäryhtiöt, on Nordea selkeästi suurin pankkikonserni.

Vuonna 2008 suurimpien ruotsalaisten pankkien liikevoitosta peräti 48 prosenttia kertyi toiminnasta Ruotsin ulkopuolella. Valtaosa Nordea Bankin myöntämistä lainoista on myönnetty muille pohjoismaisille asiakkaille, kun taas kolmen muun suurimman pankkikonsernin päämarkkina on Ruotsi.

SEBillä on toimintaa Pohjoismaiden lisäksi Baltiassa, Venäjällä, Ukrainassa ja Saksassa. Swedbankilla on Hansapankin oston myötä vahva ote Viron markkinoista. Handelsbanken toimii kattavasti paikallisilla konttoriverkostoillaan muissa Pohjoismaissa.

Kaikkiaan Ruotsin markkinoilla toimi viime vuoden lopussa yhteensä 118 pankkia. Näiden lisäksi maassa toimii suuri määrä pankkikonserneihin kuuluvia asuntoluottopankkeja, rahasto-, rahoitus- ja vakuutusyhtiöitä.

Norjan pankkimarkkinoilla on kaksi suurta pankkia, DnB NOR Bank -konserni ja Nordea Bank Norge. DnB NORin osuus luotoista on 33 prosenttia ja Nordean 12 prosenttia. DnB NOR Bank -konserni syntyi vuonna 2004, kun liikepankkina toiminut DnB NOR ja säästöpankkina toiminut Gjensidige NOR yhdistyivät.

Norjan kolmanneksi suurin pankki on Fokus Bank 5 prosentin markkinaosuudella. Fokus Bank kuuluu Danske Bank-konserniin, ja viime vuonna sivukonttorin nimi muutettiin Danske Bank sivukonttorista takaisin entiseen ja paikallisesti paremmin tunnettuun Fokus Bank -nimeen.

Tanskan suurin pankki on Danske Bank, jonka markkinaosuus luotoista on 49 prosenttia. Nordea Bank Danmarkin osuus luotoista on 11 prosenttia ja Jyske Bankin 5 prosenttia.

Danske Bank on vahvasti levittäytynyt Ruotsiin, Norjaan ja Suomeen. Sampo Pankki -konsernin omistus ja liiketoiminta siirtyivät Sampo-konsernista Danske Bank -konserniin helmikuussa 2007. Danske Bank laajensi toimintaansa Pohjoismaiden ulkopuolelle ostaessaan pankin sekä Irlannista että Pohjois-Irlannista vuonna 2005.

Finanssikriisi vaikutti voimakkaimmin **Islantiin** ja vuoden 2008 lokakuussa valtio otti pankit omistukseensa. Kansallisia pankkeja on nyt yksityistetty. Yksityistämisen yhteydessä joulukuun alussa 2009 mm. New Kaupthing Bankin nimi muutettiin Arion bankiksi. Vuoden 2009 lopussa suurimmat Islannissa toimivat pankit ovat Islandsbanki, Arion banki ja Landsbankin.

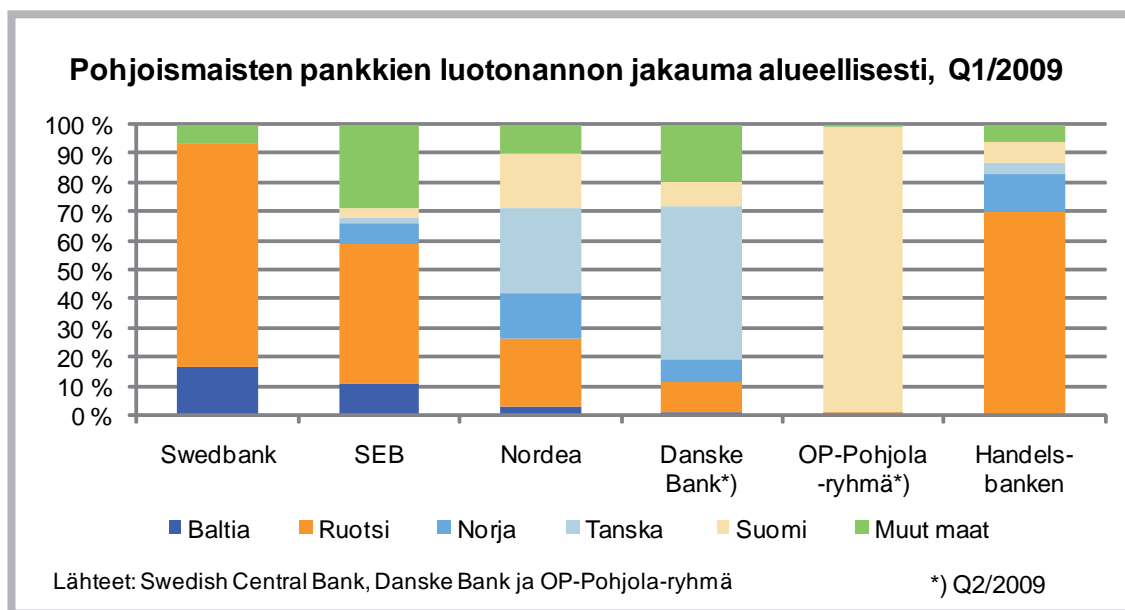
Suomessa toimi vuoden 2008 lopussa yhteensä 336 pankkia, josta talletuksia vastaanottavia ulkomaisten pankkien sivukonttoreita oli kaikkiaan 14.

OP-Pohjola-ryhmän markkinaosuus oli vuoden 2008 lopussa luottojen mukaan laskettuna 32,0 prosenttia, Nordeaan kuuluvan Nordea Pankki Suomen 31,8 prosenttia Sampo Pankin 13,8 prosenttia. Suomalaisista pankkimarkkinoista siis reilusti yli puolet on pohjoismaisten pankkien omistuksessa.

Baltian riskit

Kaikkien luottolaitosten tulokseen negatiivisesti vaikuttava suuri uhkatekijä on luottotappioiden kasvu. Tämä riski kasvaa entisestään talouden taantuman aikana. Luottotappioiden kasvua ennakoit hoitamattomien luottojen eli järjestämättömien saamisten kasvu. Pohjoismaisissa pankeissa järjestämättömät saamiset ovat lisääntyneet ja etenkin Baltiaan myönnettyjen luottojen järjestämättömät saamiset ovat kasvaneet tuntuvasti.

Baltian alueella ruotsalaisista pankkikonserneista suurimmat lainasalkut ja riskit ovat Swedbankilla ja SEBillä. Kesäkuun 2009 lopussa Swedbankin koko lainakannasta peräti 15 prosenttia oli myönnetty Baltiaan ja lisäksi merkittävä määrä luottoja oli myönnetty Venäjälle ja Ukrainaan. SEB:n luotoista 14 prosenttia oli tuolloin myönnetty Baltiaan.

Muista pohjoismaisista pankeista Nordea, DnB NOR ja Danske Bank ovat myöntäneet luottoja Baltiaan, mutta näiden osuus on selkeästi vähäisempi kuin SEB:llä ja Swedbankilla.

Nordean vastuut Baltiaan ovat Nordea Pankki Suomen taseessa. Nordean vuoden 2009 puolivuosisikatsauksen mukaan Baltian maihin annettujen luottojen osuus Nordea Pankki Suomen luotonannosta on 12 prosenttia. Koko Nordean osalta Baltian luottojen osuus koko luottokannasta on 3 prosenttia.

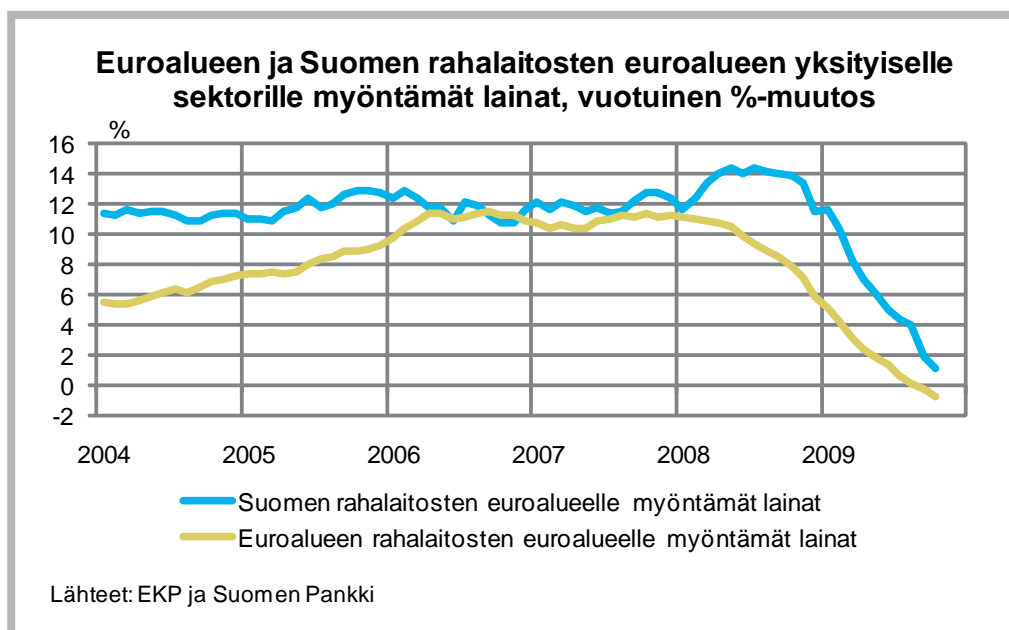

Luottojen kysyntä hiipui Euroopassa aikaisemmin kuin Suomessa

Euroalueella luottojen kysyntä kääntyi selkeään laskuun jo viime vuoden puolivälistä lähtien ja kysyntä heikkeni kaikilla sektoreilla. Lainamarkkinoiden hidastuminen euroalueella johtui sekä luotonkysynnän vähenemisestä että pankkien lainanannon tiukentumisesta. Epävarma taloustilanne vähensi yritysten investointihalukkuutta ja kotitalouksien asunnonostohalukkuutta.

Suomessa luottojen kysyntä jatkui vilkkaan koko vuoden 2008 ajan. Voimakas yritysluottokannan kasvu johtui pääosin siitä, että yritysten rahoituksen saatavuus suoraan markkinoilta vaikeutui ja yritykset turvautuivat rahoituksessaan pankkilainoihin. Yritysten luotonannon vuosikasvu oli jopa 20 prosenttia vuoden 2008 loppupuoliskolla.

Vuoden 2009 aikana rahoituksen saatavuus suoraan markkinoilta helpottui huomattavasti, jolloin pankkirahoituksen osuus supistui. Pankkien yritysluottojen kasvu hidastui ja vuoden 2009 lopulla kirjattiin jo negatiivisia vuosikasvulukuja.

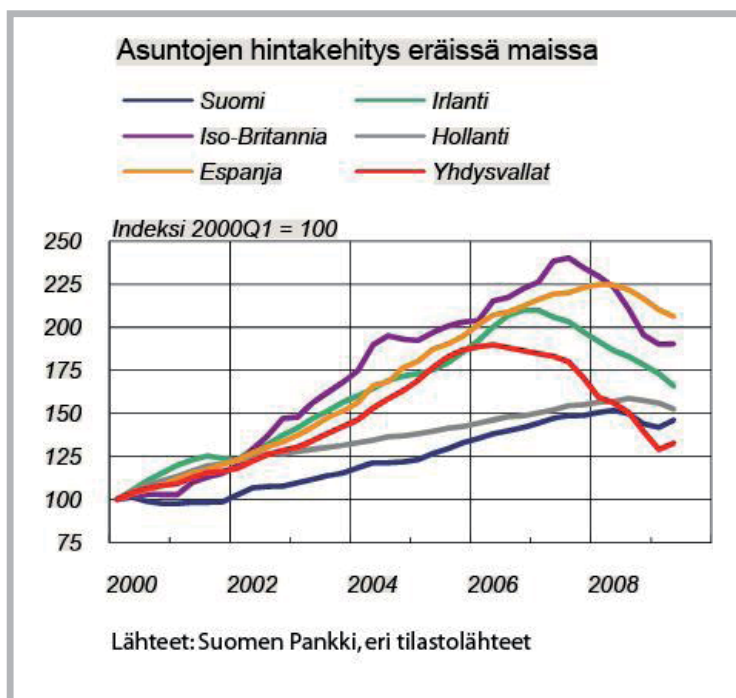

Kotitalouksien lainakannan kasvu on hidastunut niin Euroalueella kuin Suomessa. Hidastuminen koskee sekä asuntolainoja että kulutus- ja muita luottoja. Epävarmuus oman taloudellisen tilanteen säilymisestä ja työllisyysnäkymistä vaikuttavat kotitalouksien luotonottohalukkuuteen.

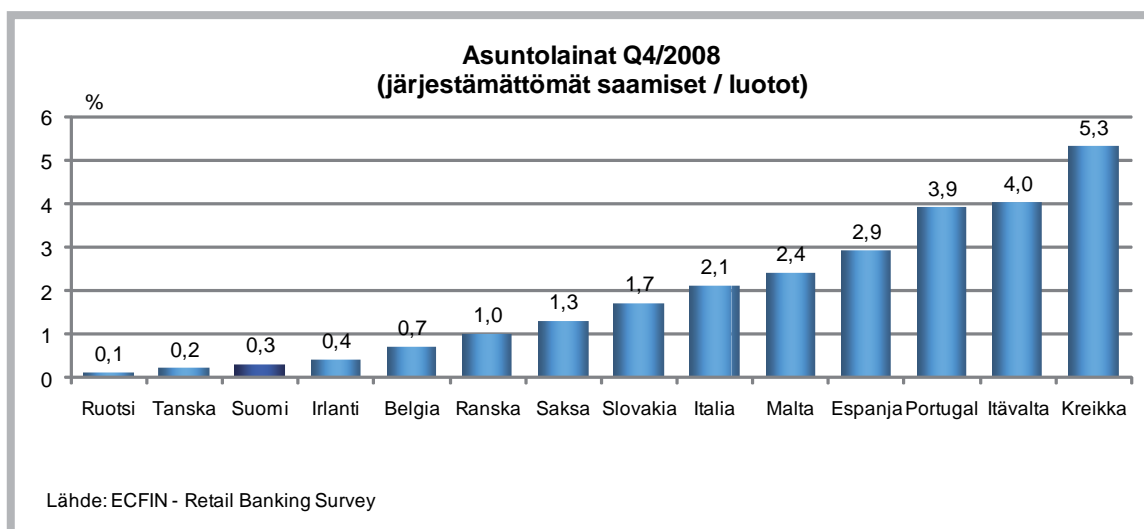
Asuntoluottokannan riskit

Asuntojen hinnat nousivat vuosikymmenen alussa nopeasti aina vuoden 2007 loppupuoliskolle asti. Talouden taantuma näkyi nopeasti asuntojen hintojen laskuna Euroopassa, mutta lasku on selkeästi tasaantunut vuoden 2009 aikana. Suurimmat ns. asuntokuplat ovat olleet mm Espanjassa, Englannissa, Tanskassa ja Irlannissa.

Suomessa asuntojen hintojen nousu ja asuntolainakannan kasvu ovat olleet melko maltillista verrattuna useisiin muihin maihin. Sijoitusasuntokauppa ja etenkin historiallisen matala korkotaso pitävät asuntolainojen kysynnän kohtuullisella tasolla.

Maltillinen asuntolainakannan kasvu näkyy meillä myös siinä miten asuntovelalliset ovat pystyneet hoitamaan asuntolainansa. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa hoitamattomien asuntolainojen määrä on säilynyt selkeästi pienempänä kuin muissa Euroopan maissa.

Korkokate pankkien tulosten perustana

Pankkien tilanne Pohjoismaissa on edelleen hyvä. Tulokset pohjautuvat pitkälti korkokatteeseen. Matalasta korkotasosta ja heikentyneestä luottojen kysynnästä huolimatta korkokatteen kehitys on säilynyt melko vakaana. Keskimäärin 60 prosenttia kaikista tuotoista on peräisin korkokatteesta.

1.1.-30.9., milj. euroa	Korkokate		Muut tuotot		Kulut		Arvonalentumistappiot		Liikevoitto	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Nordea	1 321	1 296	956	700	-1 087	-1 060	-358	-89	832	847
Danske Bank	4 896	3 743	1 357	516	-3 008	-2 617	2 779	387	466	1 255
SEB	1 475	1 403	1 732	1 617	-2 080	-1 960	-865	-162	262	897
DnB NOR	1 926	1 970	1 339	980	-1 612	-1 641	-700	-144	953	1 165
Handelsbanken	1 554	1 461	721	705	-1 042	-1 024	-252	-97	981	1 075
Swedbank	1 500	1 696	1 003	1 080	-1 265	-1 401	-1 834	-162	-727	1 213
OP-Pohjola-ryhmä 1)	825	873	736	530	-920	-899	-127	-27	393	357

Lähde: Pankkien tilinpäätökset

Vakuutustoiminta sisältyy pankkikonsernien lukuihin siltä osin kuin se sisältyy konsernin toimintaan.

Taulukon erät eivät välttämättä summaudu tulokseen, sillä kaikki tuloslaskelman erät eivät sisälly taulukkoon.

1) Palautukset omistajajäsenille ja OP-bonusasiakkaille 121 milj. euroa (119).

Valuuttakurssit 2009 (2008): Ruotsi 10,7097 (9,4078), Tanska 7,4476 (7,4576), Norja 8,8405 (7,9859)

Pohjoismaisista pankkikonserneista Swedbankin tulos painui tappiolliseksi jo vuoden 2009 ensimmäisellä vuosipuoliskolla lähinnä arvonalentumistappioiden johdosta. Myös Danske Bankin ja SEBin tulokset ovat supistuneet verrattuna tilanteeseen vuotta aikaisemmin. Muilla suurilla Pohjoismaisilla pankeilla tulos oli lähes edellisvuoden tasolla.

Pankkien tilanne Suomessa on hyvä. Suomalaisten talletuspankkiryhmien liikevoitto oli vuoden 2009 ensimmäisellä vuosipuoliskolla 1,2 mrd. euroa eli vain 13 prosenttia pienempi kuin vastaavana aikana vuotta aikaisemmin.

Suomessa toimivien pankkien tulosta alensivat korkokatteen supistumisen lisäksi myös kasvaneet arvonalentumistappiot. Järjestämättömien saamisten määrä kasvoi 1,3 miljardiin euroon. Luotto- ja takauskantaan suhteutettuna määrä oli 0,7 prosenttia.

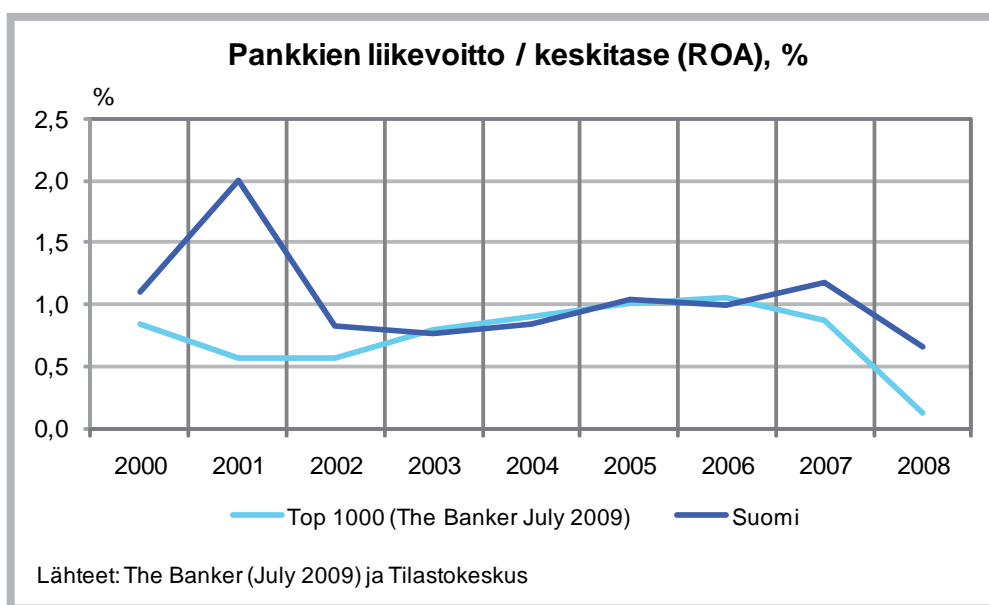

Kannattavuuden suunta alaspäin

Pankkien kannattavuus, vakavaraisuus ja tehokkuus ovat heikentyneet parin viime vuoden aikana kaikkialla maailmassa. The Banker -lehden tekemän laskelman mukaan maailman 1.000 suurimman pankin liikevoitto oli vuonna 2008 peräti 85,3 prosenttia heikempi kuin sitä edeltävänä pankkitoiminnan tulosten huippuvuonna 2007.

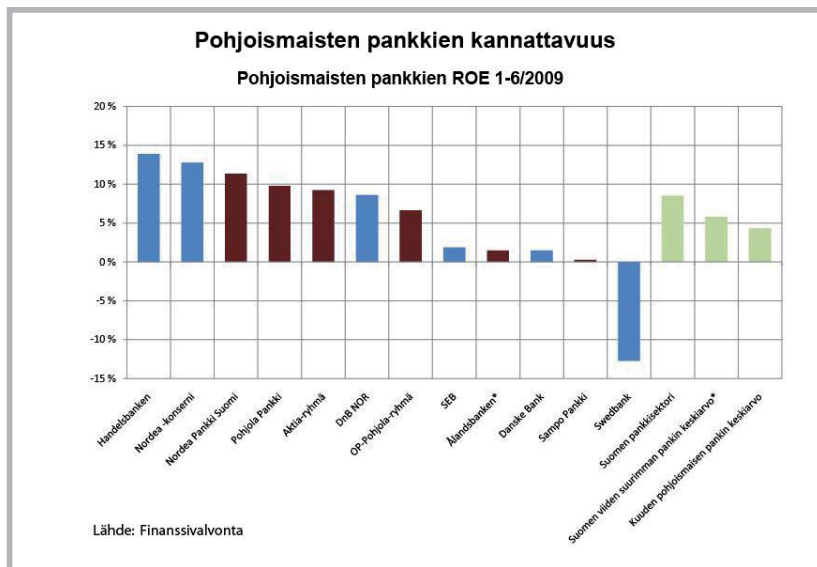
Vuoden 2008 suurimmat tappiot tulivat maailman suurimmille pankeille. Taseen mukaan laskettuna maailman suurin pankki Royal Bank of Scotland teki vuonna 2008 ennätysmäiset 59 miljardin dollarin tappiot. Myös vuoden 2009 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana pankin tulos heikkeni edelleen.

Mielenkiintoista on kiinalaisten pankkien nouseminen suurimpien pankkien joukkoon. Vuoden 2008 lopussa 13 maailman suurimman pankin joukkoon kuului kolme kiinalaista pankkia, kun kuusi vuotta sitten niitä ei ollut edes 25 suurimman joukossa. Kiinalaisten pankkien tulokset ovat olleet hyviä.

Perinteisin pankkien kannattavuuden mittari eli koko pääoman tuotto ROA (Return on Assets) vajosi 0,12 prosenttiin edellisvuoden 0,87 prosentista. The Banker -lehden mukaan viime vuonna parhaiten menestyivät ne pankit, jotka keskittyivät omassa maassaan perinteiseen vähittäispankkitoimintaan eli talletusten vastaanottamiseen ja luottojen myöntämiseen.

Oman pääoman tuotto eli ROE (Return on Equity) saadaan suhteuttamalla tilikauden liikevoitto omaan pääomaan. Pankkien oman pääoman tuotto on heikentynyt useissa maissa tuntuvasti. IMF:n mukaan ROE oli Yhdysvalloissa 1,4 % vuonna 2008. Euroopassa vastaavana ajankohtana ROE oli -8,4 %, kun se vielä vuotta aikaisemmin oli 12,1 %. Suomalaisen pankkisektorin oman pääoman tuotto on säilynyt hyvänä. Kesäkuun lopussa 2009 pankkisektorimme oman pääoman tuotto oli 8,5 %.

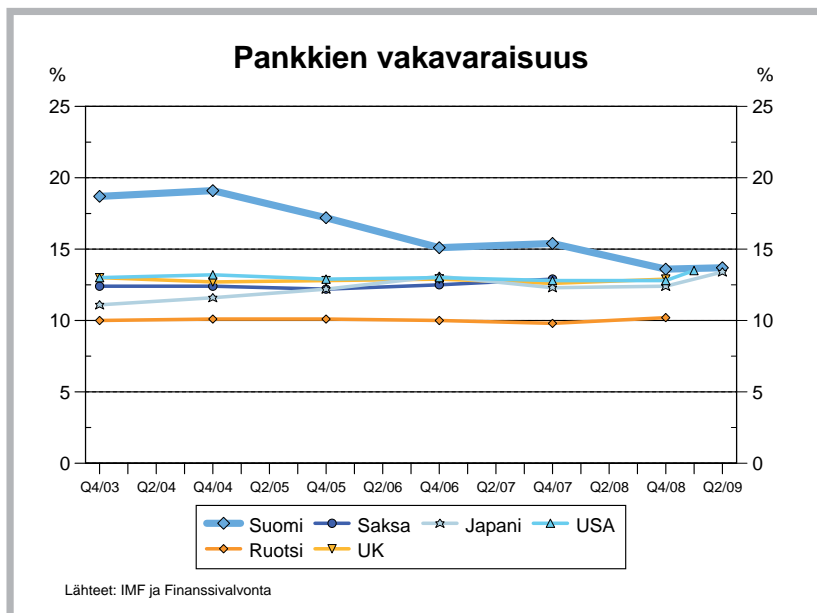

Vakavaraisuutta vahvistetaan tulevia vuosia varten

Taantuman aikana pankkien tulosvertailuissa keskeisimmiksi mittareiksi nousevat pankkien luottojen laatu eli järjestämättömien saamisten osuus luotoista sekä vakavaraisuuteen liittyvät mittarit. Vakavaraisuutta mitataan oman pääoman suhteena sitoumuksiin ja oman pääoman laatuun.

Vakavaraisuutta kuvaavat tunnusluvut eivät ole merkittävästi laskeneet. Tähän on vaikuttanut se, että pankit ovat supistaneet taseitaan ja vahvistaneet omia pääomiaan tulevien vuosien varalle. Vakavaraisuuslukuja ylläpitävät myös eri valtioiden tukitoimenpiteet luottolaitosten oman pääoman vahvistamiseksi. Suomessa tällaisia tukitoimia ei ole tarvittu.

Suomessa pankkien vakavaraisuus on säilynyt hyvällä tasolla eivätkä pankit ole käyttäneet valtion tarjoamia tukitoimenpiteitä. Kesäkuun lopussa 2009 suomalaisen pankkisektorin vakavaraisuus oli 13,7 prosenttia.

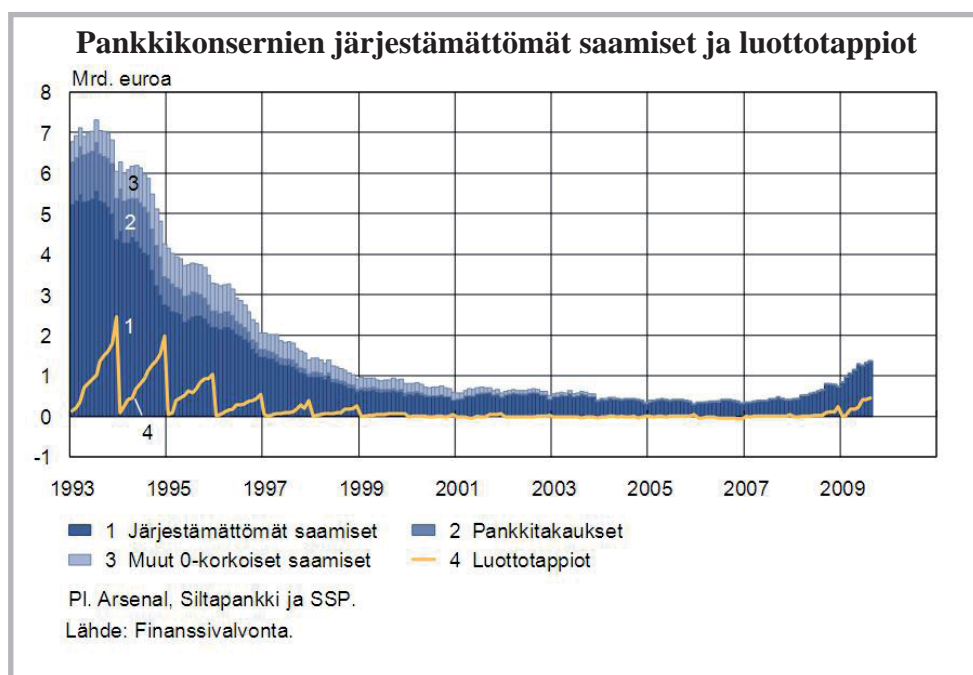
Hoitamattomien lainojen määrä ennakoi tulevia tappioita

Hoitamattomien lainojen määrä on ollut selkeässä kasvussa taloustaantumana myötä lähes kaikissa maissa. Järjestämättömien saamisten osuus luotoista on kasvanut USA:ssa vuoden 2008 lopusta (3,0) kesäkuun loppuun mennessä 3,8 prosenttiin. Euroopassa vastaava luku oli vuoden 2008 lopussa 2,9 prosenttia.

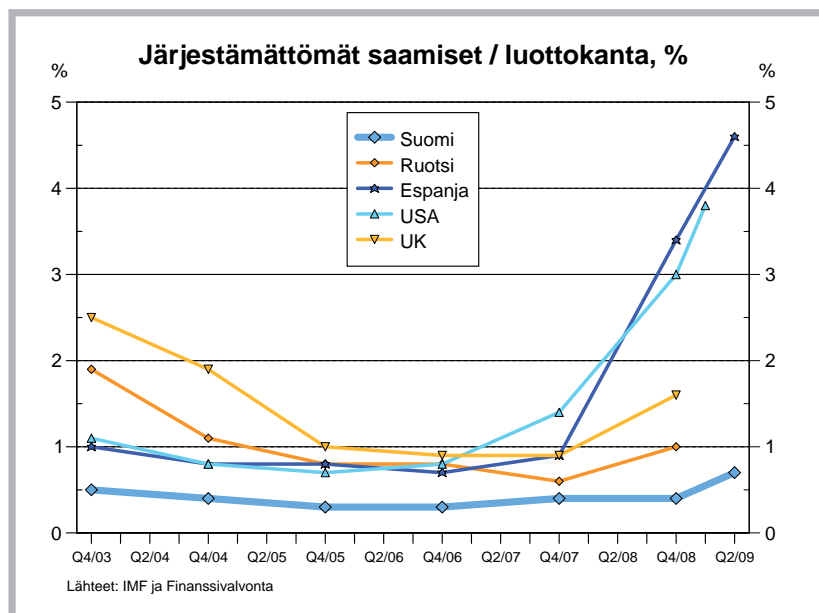
Maakohtaiset erot ovat IMF:n syyskuuisen Global Financial Stability Reportin mukaan huomattavia. Vuoden 2009 aikana eurooppalaisten pankkien hoitamattomien lainojen määrä on kasvanut edelleen, esimerkiksi Espanjassa 4,6 prosenttia, Italiassa 5,5 ja Irlannissa 3,7 prosenttia.

Kiinassa kehitys on edennyt toiseen suuntaan, siellä hoitamattomia lainoja oli vuoden 2009 puolivälissä vain 1,7 prosenttia, kun vielä pari vuotta sitten niitä oli yli kuusi prosenttia.

Suomessa toimivien pankkien osalta luottokannan laatua kuvaavat mittarit näyttävät kohtuullisen hyviltä. Järjestämättömien saamisten osuus luottokannasta on pysynyt maltillisella tasolla. Vuoden 2009 kesäkuussa suhdeluku oli 0,7 mikä on vain 0,2 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden vaihteessa.

Luottotappioiden määrä on kasvanut, mutta niiden määrä suhteessa luottokantaan on pieni. Matala korkotaso parantaa kotitalouksien ja yritysten maksukykyä. Lisäksi joustavat lainojen takaisinmaksuaikataulut helpottavat osaltaan velallisten luottojen hoitamista.

Pankkien kannattavuuden uhkana ovat tulevina vuosina talouden taantumun jatkuminen, konkurssit ja kasvava työttömyys. Nämä vaikuttavat keskeisesti pankkien asiakkaiden investointi- ja säästämishalukkuuteen ja siten pankkien palveluiden käyttöön. Kansainvälisesti verrattuna suomalainen pankkisektori näyttää vakavaraiselta ja kannattavalta. Lisäksi luottokannan rakenne on hyvässä kunnossa.

FK|Finanssialan Keskusliitto
Bulevardi 28
00120 Helsinki

Faksi 020 7934 202
etunimi.sukunimi@fkl.fi
<http://www.fkl.fi>